

فدای چشم سیاهت که آفت جانست
 شوم چو آهوی ترگان که سبب است
 شوم به چاه زرخدان، چو چاه کنعانست

تران ۷۵/۷/۱۷

یاد آوری

(۱) در مورد تشبیه ترگان به نبلستان، فخرالدین ابراهیم عراقی چنین

سروده است :

شزه باد چشم یارم بنظر خیان نماید،
 که میان نبلستان چرد آهوی ختائی

۳۳ - چاه کنعان

أَسِرْ زِلْفَ عُبْرَا عَيْبَرٍ، أُنْسُونُ بُوَيْدَ
 سَلْبُو حَشْمُونِ وَرَحَهُ قَرَبُونِ بُوَيْدَ
 أَهْوَى مَنَّهُ سُنْبِلِ تُونِ بُوَيْدَ
 بَكْتُ بِهِ تَنَّهُ چَاهِ كَعُونِ بُوَيْدَ

I

شوم در بند زلف عبرا نشان
 غزال سببستان تو کردم
 شوم قربان آن مشکینه چشمان
 فرو اقم میان چاه کنعان

II

اسیر زلف تو کردم که عبرا نشانست

۳۴ - کاش دل را کبوتر می کردم

وَ اَخِ كِه دِل رِه كَا زِهَا كِرْدِه يَارِ پِغُومُ
اَخِ كِه تُو نِزَا ئِي بِنْدِه يِ دِلِ كُومُ
اَخِ نِخْتِي دُوسْتِ كِشِه يَك شُومُ
وَ اَخِ كِه كِذِرِ بَا زِ دَر بُو رْدِه اَي مِه دُومُ
سِه دِل رِه كُوتُر كُورْدِمِه وِسْمِه تِه دُومُ
نَا دُونِه بَحْنِه ، دِكْفِه تِنِه دُومُ
صِيَا دِ كِه نِ نَشْتِه تِنِه تَسَا دُومُ
هِي كَس تِنِه كِه دُوم نِكْفِه اَوَّلِ كُومُ

❖

اوخ که کارگر شد دلرا، زیار، پیغام
اوخ نیار میدم، آغوش یار یک شام
دل را کبوتر آسا، نزد کندت آرام
صیاد کهنه افتاد در دام خالی تو

اوخ نداده ای تو، این بنده را بدگام
اوخ گذار بارم، بگذشت بار از دام
تاوانه ای بچنید، افتاد درون آن دام
کس نیست کونیفتد در دست اول گام

باز شد، هیچ خود را نیز شکر و رو کار تمام اولای شایر نماید، زیاده بازید که خوض و غور در شکار گلهای او به
 عنان و تصوف علم و سرور و سیم گفتم، شما در آن بوری تاریخ و زمان گلهای شکر و گلهای او بکنه نامک است
 در جای دیگر که در این مطلب ضرورت نظر برسد در گروهی از شما متقدم و معاصر با اینکه هم تصوف و علم است
 در تحت تاثیر فرسنگ، حاکم و پرفوزمان، شعار عارفانه نیز سروده اند در این حالت است که ازین

۳۶- سرپوش، سرپوش

امیرگنه این سرکه سرپوشه یارون
 ناچته بچوش، پخته خاموشه یارون
 اونگسی ره که ذره ای هوشه یارون
 پیش اهل فهم طلب بگوشه یارون

گفت امیر، سرکه سرپوش بود

ناچته بچوش، پخته خاموش بود

آنرا که بد هر ذره ای هوش بود

در نزد خردمند، همه گوش بود

۳۷۔ فتنه کی چشم

حی فتوٰیہ بہ چش کہ نشوٰیہ خوہن
بہ فکر و خیال درمہ درازہ شوہن
دید یاد اینہ بہ نشرمہ مونکہ شوہن
چش یاد اینہ بہ برمہ کہ ہوہوہن

چفتہ است دو چشمت، ربود از من خواب

شب دراز بگر تو ہستم و بیاب

بیاد روت نشینم ہمہ شب مہتاب

بیاد چشم تو آید ز دیدہ ام خواب

پہانہ ۲، ۱۱/۴۶

۳۸۔ غریب شہر

ایں شہر من غریبید، تو لی غریبہ سوچن
شہ دچش سوگن، کہ مرہ تو نشوچن
مردم در دو نواجن، دشمنو نرہ سوچن
تو دشمن نواجی و دوش رہ سوچن
بہ واسر مچن دل درد و سپنہ سوچن
تہ ورسر مم تن کاهن، میون سوچن
مرہ رباب سون بہراہنگ نواجن
دس زئی مرہ، کمی خوشہ واسرچن

غریب شهر منم، تو غریب سوزانی
 قسم به ز کس مستت، مرا سوزانی
 همه بدوست نوازند و خصم را سوزند
 تو خصم را بنوازی و دوست سوزانی
 زهرتست و لم درو مند و سینه کباب
 تن از فراق تو کا بد، درونه سوزانی
 رباب وار به آهنگها، نوازدم
 سرا به عنف برانی و خویش خدائی

تهران تابستان ۱۳۳۹

۳۹- غم بر غم دوختن

مَه حَاصِلَه تَه غَم خُورِدِن وَا نَدُو تِن
 تَه بِشُو تَه مَه غَم بَه سَرِ عَمَد دُو تِن
 تَه مَهْرَه وَرُزِی رَه بِشَه جَانِ اَمُو تِن
 وَا يَا كِه شَه تِن وَا سُرُو تَه بَا جَانِ سُو تِن

حاصلم واک تو اندوختن است
 پیشه ات غم به غم دوختن است
 کار من، مهر تو آن دوختن است
 یا که جان و سروتن سوختن است

تهران تابستان ۱۳۳۹

۴۔ با نری نرد

با نری نرد دوستِ دل بیته آیین
بفکر گشا و نیشته یکتایِ پائین
بیمه گشا و نقشِ نسیو، اسای وین
دکیمه نشدر، و نکتِ یامو و احین!

دل دوست با نرد گرفت آیین
بفکر گشادی، نشستم بر پائین
گشا و آمد نقش نامد، کنون بین
قشادم بشدر، ندا داد و احین!

۴۱۔ نه ماندن، نه گریختن

نا تو مه تنه مهر و وزی دل ها پستین
نا تو مه ته نومره زبون نلستین
نا تو مه ان شهر دین، نا و ریتین
نا تو مه با هر سه چهار و پستین

دل از مهر تو بریدن نیارم زبان نام تو نا ورون نیارم
گریز از شهر یا ماندن نیارم بهر چاروسه، پچیدن نیارم

یادآوری

« و ریتین، بو ریتین، و و ریتین یعنی گریختن و فرار کردن است.»

۴۲- خویسکامی و استواری

ابیات زیر مربوط به نعت طبع خویسکامی و عدم تسلیم پذیری امیر است که در

مورد گلگولی آن در دفتر پرورش در اشعار و آثار امیر پارواری تألیف نگارنده، تجزیه و تحلیل کافی

عمل آمده است. ضمناً در برگردان نظم فارسی، برخی و مفهومی تفسیر توجیه و تخریب گردیده.

صَعُونُ صِفَتُ تَرَسَاوِجِهَ رِهَ بَدِیْنِ

خَمْرُ بَجُورِدِنِ وَ مُصَحَفُ لَسُو حَسِنِ

زُتَارِدُ وِسِنِ وَ خُوكُ حِرَا بِلَسِنِ

سی و از بهر که ناکس مهر و وزین

مَمُونُ بِلَسِنِ، یَا که غَمْرُ بِلَسِنِ

کَشِیْنِ زِ خَمْرِ بَکُورِدِنِ، هَمْرُ کَرِ وِهَا بِلَسِنِ

شَهْ دُوسْتِ رَقِیْبِ زِهْ شِهْ چَشْ بَدِیْنِ

سی و از بهر که ناکس مهر و وزین

کِحَکْ بِلَسِنِ، دَائِمُ هُوَا دِ لَسِنِ

بِهَ بُوْرِدِنِ چِسْکَا وِ چَا رِ بِلَسِنِ

نَا سِرُهَ زَنُونُ شِهْ دِلُ بَرَا حَسِنِ

سی و از بهر که ناکس مهر و وزین

بَا خُوكُ بِلَسِنِ وَ وِ شِهْ حِکَا لَسِنِ

کَشِیْ بِلَسِنِ، دَوْلِتُ دَرِیُو شِلَسِنِ

سَمْرُغِ بِلَسِنِ، هَمْرُ کَرِ اَدَمُ بَدِیْنِ

سی و از بهر که ناکس مهر و وزین

چو ضعیفان و همسر ساری دیدن ،
ورق را سوختن ، تل را خشدن ،
شدن ز ناری ، توکان بر دیدن ،

« به نزد من هزاران بار بهتر ،
که ناس را به مهر خود گزیدن »

شدن مسمون و چون غم چرمیدن ،
کشیدن غل به گردن ، ناپیدن ،
ریت باز خود با چشم دیدن ،

« به نزد من هزاران بار بهتر ،
که ناس را به مهر خود گزیدن »

چنان شهباز ، در پرواز بودن ،
بصید و همچنان دسار بودن ،
به سیر زال دل سسار دیدن ،

« به نزد من هزاران بار بهتر ،
که ناس را به مهر خود گزیدن . »

شدن چون خاک ف خاک شکنیدن
شکستن شتی و دولت شکنیدن
چو سمرغ آدمی هرگز نیدن

« به نزد من هزاران بار بهتر ،
که ناس را به مهر خود گزیدن »

یاد آوری

ایشان ضعیف یا شیخ نعمان (مؤید یک شیخ شمس از کاتبان روم) از برکات رب
ملاطیه بوده، ملاطیه نیز خرد از کوه از تصوف نیز در بر خلاف نام فرق تصوف با کمال گوشت
گیر مخالفت میوزید، طرفدار کار و خوشبختی، از طایفه وراثت در بر خستند، همچنین طرفدار
بصر بود، از شیخ ضعیف ملاطیه شیرین و شیرین در قباب منطق لطیف شیخ فزیه اللذی عطار
نیا بود بر وی با نظم اولاد کرمین (چند پیش از روی ملاطیه در مورد پرورش ریاضت،
ساخته شد)، بلا بزرگ بصری که از چند از وی یاد شد که در هر یک با سپاس و سحر و جادو
و در آن سفر در کوه و حیرت از دردی مضاعف آفات داشته، میسر و گرفتار شهادت
نفسی شود، همین که شیرین بلا عمل که پیشه کنند، قملانی میولند، تا از ریاضت حریف حتی
بلای رسیدن وصال و شیرین کوزنوک چکانه هم در دردم کلام است، بکنند آنجا که
تضرع شاگردان به فضل و اتصاف و از این لحاظ بزرگ بجا میسر، در خلافت که در

کتابش در واقع مکتوب، تا بالان و شیرین با وضع انصاف برده حاکم «در این گفتگوه و
در اجابت قناد پنجم جانر داشت بر جان قناد گشت نه از قناد زیر بیخ +
جام شیرین زو جلا شد لیدخ»

مشا قلابه مطالعه قباب منطق لطیف به عطار اثر است

(۲) منظور از ورق به هم قملان است

(۳) چقدر در تمام اشعار که یاد کرد از عده سی به عملگر نثرت و زیاده اشعار به بر آن،
مذکور به کلام نظم فارسی از ایشان هواران که معنی نثرت میسر، بهره به کلام نثرت

گشایش و معنی برخی از واژه ها

سُوحِیْنِ : بار اولادش به هم نثرت است که در به نام شیرین نموده است و ملاطیه
لاوه و ولادش سُوحِیْنِ یعنی سخن، نور آیدم، نور آیدم در در این نثرت بزرگ

۴۴ - سوختن و راز نهفتن

اَمِيرُكُنْهٖ اَسُوْنُ نِيَهٗ مِهْرَا نَدُوْنِ
تَنْوَهٗ وَنِهٖ كِرُو كِرِدِن وَجَانِ رَهٗ رُوْنِ
بَا تَشِّ دِلُوْنِ سَا تِنِ اَنْدِي كِهٖ سُوْتِنِ
چَا كِ نِيَهٗ مِنْهٖ جُوْمِهٖ كِهٖ بَشَهٗ دُوْتِنِ
چَا كِ سِنِهٖ بَارِشْتِهٖ سِي جَانِ بَدُوْنِ
وِنِهٖ بَسُوْتِنِ ، سِرْبِهٖ كَسِي نَسُوْتِنِ
دَرْدُنِيَهٗ مِنْهٖ دِلِ رَهٗ بَشَهٗ بَسُوْتِنِ
قَلْبِدْرُو اَتَشِّ دَكْتِ ، وِنِهٖ بَسُوْتِنِ

آسان نمیباشد دلا! هر و فاندوختن
زیرا کتن باید گرو نهاد و جان نهرختن
بناز دلها ساختن آفتدر، تا افروختن
آنگونه چاک جامه ام نبود که بتوان دوختن
باید که چاک سینه را بارشته می جان دوختن
شاید نهفتن راز را هر چند باید سوختن
اندر و لم درومی بود، باید دمان را دوختن
همچون فلند بر باید آتش نهادن، سوختن

تبرستان ۱۳۳۷

یا داودی

(۱) در بیت مذکور در نوع شعر و منظر نهفته است :

الف : بظاهر مظهر است جامه شاعر آنگونه درین وند سرش بود در سحره با و صله و
نقش نموده است و اسحکام و تحولات عاریات باین موضوع معایرت داده

ب : جامه آبخانه بزبان درین شده بود در (کلام) نهان نموده اند و در این موضوع به
واقعیت توجه کمتر است زیرا در بیت بعد در بیان سلاسل در میاید و میگوید که باید سخت
ولی راز و افاش نساخت .

(۲) بجای قند که در کلام سلاسل را در آن آید ، اگر سمندر قند میگرفت یا ترو باغی تر نموه
زیرا در این تحولات غریب درین شد در سلاسل و عرفان قدریه با اینکه بدست تجدد است که سحر جانی
بلکه خود سحر و جادو کشی با سحر کردند و در مورد سمندر در جانور ذوق خیم دم دلاست گفته اند در این حواله
خود دلاست را سحر میکنند و نمیزند در این شرح (عقده) شیرین است .

معنی برخی از واژه ها

أَذْوَتِیْن : انداختن ، ذخیره کردن .

دَوْتِیْن ، (بَدَوْتِیْن) : دوختن .

رَوْتِیْن (سَبَوْتِیْن) : فروختن .

سَاتِیْن (بِسَاتِیْن) : ۱- ساختن ، سازش کردن ۲- آراستن ، آرایش کردن

سَوْتِیْن (سَبَوْتِیْن) : بخشیدن .

بَشِیْنَه بَسَوْتِیْن (بَشِیْنَه بَسَوْتِیْن) : بتوان گفتن ، شود گفت .

۴۵ - غمزه می تو با من بجنگ است

اَمْرِكِنَّهٗ بِهٖ غَمْرَهٗ مِرَّهٗ مِصَافِنُ
بِهٖ قَوْلٍ وُزْبُونُ هَرْدُو مِنْ خِلَافِنُ
مِهٖ سَرِفَلِدْرَهٗ هَرَّ كَسِي شِكَا فِنُ
وَمِنْ مِئِهٖ دَلُّ، بَابِنِهٖ عَشُّ دَرَا فِنُ

هان! غمزه و مارتت با من بمصاف
قول و سخت هر دو بمن هست خلاف
گر سر قلم کسی دهد چاک و شکاف
بمید که دلم زند بر عشق تو لاف

۴۶ - سگ آسان شدن

شَايْتِهٖ مِرَّهٗ، بِهٖ قَدِمِ كَرْدِ بَلِيْسِنُ
نَشَايْسَتْ تَرَهٗ مِهٖ خُوْنَهٗ هَا پَرَسِيْسِنُ
رَقِيْبِ آسَا سَكِّ بَلِيْسِنُ بِهٖ دَرَكْتِيْسِنُ
مِنْ تَهٗ وَرَجَّحِدْ اَسُوْمِهٖ بَلِيْسِنُ

شایسته مرا، گرد پیت گردیدن
شایانه ترا، نشایم پرسیدن
سگ سان چو قیب بردت افتیدن
تا بکم نبود ز تو جدا گردیدن

یا

سزاوار من ، گردست خاک پای
نشاید که پرسی ، نشان از سرای
سگ آسانت بان رقیب ،
شوم ، به که از تو بانم جدای

۴۷ مردن به که بی یار نیستین

امیر گینه بی یار به دنی دوپین
اُو نُوخت بمر دن بخت که زنده پین
لازم گینه دوست استون کتین
دوست قدم گزده شه چش کشین

❖

گفت که بدون دوست ، دنیا بودن
مردن به از آنکه زندگی بسودن
لازم که به آستان وی آسودن
گردش به چشم خود اندودن

تهران ۱۳۶۵/۶/۲۰

(۱۰۴)

(۱۰۳)

۴۸- در وصف بهار

و بهار در آمو، عالم بود به روشن
بکوه و صحرا، لاله رنگارنگ جوشن
زمین اطلس سبز و رنگ دانه پوشن
منقش چه دیبا و شکوفه هوشن
چمن گل خدونه، غنچه دروشن
بلبل بهر از نعیه نوا حروشن
ز ناز دوست عابد و سبجه فروشن
زاهد، زهد و تقوی بهشت نادهوشن

بهار آمد، جهان گردید رخشان
زلاله کوه و صحرا گشت الوان
زمین از سبز اطلس، جامه برتن
شکوفه ریخت چون دیبا، به دامن
چمن خندان چو گلها غنچه پوش است
به صد مانعنه، بلبل در خروش است
در این هنگامه، عابد بست زنار
همانکه سبزه را بفروخت ناچار
رمانمود زاهد، زهد و پرهیز
بنوشد باده و می، جامی آن نیز

از چاربت با ، هیت کفر زیر بطور خزانیه کون در بناسب برگه لانه شد است .

بهار دَرِ اَمُو ، عَالَمٌ بَوُووَه رُوشِنُ
بِكُوَه وَصَحْرًا ، لَالِه وَنَكَارَنَكُ رُوشِنُ
عَايِدُونُ زَنَارَهْمِرِنُ سَبْحَه فَرُوشِنُ
زَاهِدُونُ تَقْوِي بِيَك جَرَعَه بِنُوشِنُ

❖

بهار آمد ، همان گر وید روشن
طلون لاله پر زو کوه و دامن
خرد پستی ، فروشد سحر ، عابد
بیک جرعه نوشد زهد زاهد

بهار و لکش رسید ، نور به گیتی دمید
لاله به کوه و به دشت ، برنگاشد پدید
عابد سحر فروخت ، خرید ز نار و بست
زاهد ، تقوی نهاد ، بیک دو جرعه نشد

تبرستان ۶۵، ۶۶، ۶۷

یاد آوری

و بهار : بهار . جوشن : میخشد ، میروید ، باباطاهر میگوید : « عزیزان
موسم جوش بهاره . پوشن : پوشاک ، لباس ، پوش ، دارنده پوشن
یعنی پوشاک بر دارد .

هوشن : ریخته ، فرو ریخته از مصدر هوشنن ، هوشنن یعنی پراکندن فرو ریختن

ولی بصورت نشینن بمعنی ریختن است نه پراکندن

در پوشش : پوشیده ، دَرِپوشِین و دَرِپوشِینین یعنی پوشانیدن و بصورت
دَرِپوشِین و دَرِپوشِینین بمعنی پوشیدن است ، مشور کردن نظیر پوشیدن لباس و
ستر عورت و ...

حروشن : درخروش است ، حروشان است .

دوشن : روئیده ، سرورید (روش) و اِدوش دکتَن یعنی روان و جاری
شدن ، حرکت کردن ، برآه افتادن ... - ۲ - بروشتن یعنی کوبیدن
نظیر شلاق کوبیدن (شلاق بروشتن) و امثالهم .

۴۹ - باد رنگسنان دوست

بِیَا رَمِیلَهُ دُونَتِ مَثَرِ لَهَا رَسِینِ
مِدَامَ شُو و رُوْرٌ ، تَه حِیرَه اَرَمِینِ
مَحَلِّ خَتِنِ ، تَرَه کَش هَا کَشِینِ
بِیَا رَحِطَه اَو نُوخَتِ بِمِرَا دَرِ سِینِ
اَو لِ صَوَاحِ تَه کَلَه بَاغِ نَشِینِ
بَسِ عِجَه کَرَه ، هِمِه شَه رَحِینِ
دُونَتِ وَا رَنگَه جَا رَه نَرَمِکِ کَشِینِ
بِیَا مَرَمِنَه سُونِ بُو کَه وصالِ سِینِ

❖

بود آرزویم ایدوست ، بختت رسیدن
 شب روز بهر دیدار تو نیک آمدن
 من بموقع خواب ، ترا بغل کشیدن
 بودم چه خطا بسیار؟! بگام خود رسیدن
 میان گلستانت ، به سحر گهان نشستن
 همه غنچه های گل را ، به دوست خویش چیدن
 چه خویش آنکه با درنگت به لطافتی کشیدن
 بسی همچو من که خواهی ، مراد خود رسیدن

تهران ۱۳۶۵، ۷، ۹

۵. میراث من مهر و روزی تست
 مه میراثه نه مهر و وفا و زرین
 به عادتیه مه خین بجهت شین
 مه پیشوئه نه غمزه و ناز کشین
 نه شیوئه مه دل ره بر اجین

✦

ارث من ، مهر ترا و زیدنت
 عادت تو ، خون من با شیدنت
 پیشه می من ، غمزه و نازت شیم
 شیوه ات ، قلب مرا زنجیرت

تهران ۱۳۶۵، ۷، ۹
۱۱۲.

۵۱ - بارش برف و باران در روزهای شاد و آفتابی

اَنْدِي خَوْشِه رُوْر هُوَادِيْتَه (سيمو) بارون

اَنْدِي شِيْر نَرْدِيْبِه زِيْر پَالُون

اَنْدِي يِي كَفْنِ بَمِرْدَه مَالِه دَارُون

اِيْن كَهْنَه دِيْنِي بِنَانْدَا رِنَه يَارُون

دویتی فوق گوئی زیر تغیر یافته است ؛

خَدِيْن آقَا بَرُوْر ، بَكِرْدَه وَوَف يَارُون

خَدِيْن نَرُوْر شِيْر دِيْبِه شِيْت دَاشْتَه شِيْل مَارُون

خَدِيْن يِي كَفْنِ بَمِرْدَه مَالِه دَارُون

اِيْن دِيْنَا اِسَا هِمِيْشَه هِيْه يَارُون

بسی روز خوش برف بارید و باران

بسی شیر ز رفته در زیر پالان

بمرد پس بی کفن ، مالداران

جهان کهن را و فانیست یاران

یادآوری

الف : در برگه‌های نظم بلامرور حالت بهینیم ترجمه کتب است

ب : بلامرور در نظم اجابت نکور ، مربوط به بی ثباتی و در گوئی که شکر روزگار است

نایسکه در بنام نباید در حالت قدرت و فلاخ ، بخره غریبه زیلا به تجربه موش بده ثابت گوید که در در گوئی

حیات آمله فرزند از روح تولد به خصیضت و تعقل تقوی نمودن

معنی چند و اشاره

(۱) مایون، مخفف مایان است بر چهار پانامه نام نظیر اب و راع لظوق شمه و صراع
چندین نوره شیر دیمه پشت داشته مثل مایون (یعنی چندین شیر زرد دیدم که
مانند مایان بکشتن، بار بر پشت داشتند) یعنی چندین شیر زرد که روز سلطان چشم و فرمان بر حاکمان
بعهد است بر کعبه در شهر مایان در زیر باریم و خم شمع کند.

(۲) اِنْسَا : ایتامه، بر پا و بر قلعه است و عمر مصلح خیمه شیب : جهان سوله بر قلعه و

بطور جا و دلانه کارخانه کرده میدهد.

۵۲ - راله واسرک گل ریخته اند

اَمْسِرْکِه یَا دُرْ بِیَا قُوْتْ بَرِیْتِنِ
یَا اَوْنِهْ کِه رَالِهْ کُلِ وِلْکِ رِیْنِ رِیْتِنِ
یَا قَطْرِهْ یِ کَا فُورْ یِهْ عَقِیْقِ اَنگِیْتِنِ
یَا اَوْنِ یِهْ لُوْنِهْ کِه بَا شِکْرِ اَمِیْتِنِ
اَوْنِ جُومِهْ یِ وَا لاکِهْ تِهْتِنِ دِیْتِنِ
عَرَقِ بَکْرِدِهْ ، شِیْشِهْ کَلُو بَرِیْتِنِ
کَلَابِ سَرِ اَنْدِیْبِ ، رُو یِ یَاکِ بَرِیْتِنِ
اَو نُوخْتِ کِه حِدا اَدَمِی کُلِ گِیْتِنِ
تِهْ مَهْرُوهْ مَحَبَّتِ بِنِهْ دِلِ بَرِیْتِنِ

یاد دُر که بیا قوت فرو ریخته اند
 یا راه به برگ گل تو ریخته اند
 یا قطره‌ی کافور نشسته به عقیق
 یا آنکه لب با شکر آینه اند
 پیراهن و آلات که شد غرقه به جوی
 ارشیشه گلاب گویند ریخته اند
 آن شیشه‌ی گل لطیف و رویا انگیز
 گوئی به خیال ماه انجمنه اند
 یا آنکه رسید از سر اندک گلاب
 و آنرا به رخ نطف تو ریخته اند

زاندم که خدا سرشت خاک آدم
 مهر تو و حبت به دلم ریخته اند

تیرماه ۱۳۶۵

یاد آوری

در قبر مصرع کلاب سر اندیب این مصرع را تسلیم فرموده است :
 گل شیشه تو موند بخیا ل انگلین .

سر اندیب نام کوهر است در شهر مریوط از جنوب بلخ می باشد، در کتب قدیم در کتاب دین است
 منبر بر این که حضرت آدم ازینجا بارز است به آنجا آمدن و تشریف آدم «قد نگاه» در آنجا است شهر
 سر اندیب خریه است در قبا می رسند، در قزوین گذشته چندین بار نام عرض شده، یونانیان و رومیان
 آنرا «نایسروبان» و در زبان طبرستان آنرا «سر اندیب» می نامند و بر تقابها آنرا در

۵۳- گواه درد هجران

چو ابرو د بومده عشق و دمن ای هو
بتومه دین شه مرگ و بتومه لی تو
جان دونه که چی جان بکنیمه بی تو
دیده دونه چی خون شیمه بی تو
حق دونه که دسوا می دیمه بی تو
القصه که این عالم دینیه بی تو

چه شود آه غریزم! که به عشق تو میرم
مرگ آسان بودم، یک فرقت نیدرم

ادامروران شانه هم «سیلان» خلدند و در سال ۱۹۷۲ در تهریزم نام به بطور کلی زنت -

الحاکم کتیب سبزیوم کتیب نام «سریلانکا» نغمه گرفته در خبر خویزه ی در حشان پنا

www.tabarestan.info
تبرستان

۵۴ - دعاي خیر

يَا رَبِّ كُنْ لِي نَارَ دُجَّهِانِ نِطَامُ بُؤ
سِرِّي سَلِيْبَانِي تِنَه مِقَامُ بُؤ
فَرَسِ كُو هَرَارِ اَرْزَه تَرُو سِرَامُ بُؤ
تَه دِشْمَنِ رَحْلِ اَسَاتِيَه عَلَامُ بُؤ
دِيَا غَرَضِ نِيكَ تَرَه بِنَامُ بُؤ
هَمِيْشَه شَاهِي تُو حَنَكِ وَجَامُ بُؤ
تَه دِشْمَنِ هَمِيْشَه كَرِيْشَارِدَامُ بُؤ
عَلِي تَرَه يَاوَرِ دُو جِهَانِ بِنَامُ بُؤ

✽

بی تو جانم بود آگاه، چه جان کنده ام از بحر
دیده داند که چه خون ز تخته چشمان حقیرم
بی تو حقیقت کوا هم که چه روای جهانم
بی تو القصد در این دهر منم، و بمیرم

تیرماه ۶۵، ۶، ۲۶

تبرستان

الهی جهان ، بر نظام تو باد سریر سلیمان مقام تو باد
 هزار ارزوی اسب رام تو باد زحل و اخمصت علام تو باد
 غرض نیک دنیا ، بنام تو باد مهیا چو شه ، چنگ و جام تو باد
 و خصمت گرفتار دام تو باد علی یار و دارین ، کام تو باد

یادآوری

دشمن زحل اسبا، خصم زحل و ارضی شمی که مانند زحل حرکت کند . در گذشته که هر روز
 قدماعت ماه زحل (دو یا آفتاب زحل) را پنج تصور نمیدادند که زحل و شمس سخت ماه است و بجز
 که حکمیت شمس بدو عمل کرده بدو تاثیر میرسد تا فریب بدو ، در چنین تو غیر از وضع خط زحل و وجه ماه بنظر طرف مسیوم
 یکویزند تا خبر ما شنیدیم که صد او در تحت آفتاب و در تاثیر آنست . در اینجا کسیر پارولار در مورد مطالب
 خود در بلا بر دست سرور را در خصوص طوری شبیه و در این کتاب گفته است .

۵۵- مادری مانند تو نخواهد زاید
 امپوگنه ناکه فلک ویه ، سرها بو
 ناپشت گو ، این کهنه دنی پیا بو
 مشرق تا مغرب که ملک خدا بو
 بیل گوهر ، فرزند ما در نرا بو

ایرا، که تا کشت گردون سر آید
 که تا پشت این گا و ، دنیا بپاید
 که از شرق تا غرب ملک الهی
 دگر مادری همچو گوهر تراید

یادآوری

۱- این واژه را میتوان بدو گونه خواند که در هر دو حالت نیز معنی منفی خواهد بود :

الف - اگر حرف «س» را به کسر (سِرْ) بخوانیم معنی مصراع میزود :

امیر میگوید : ناسیر و گردش فلک بوقرار باشد

ب - و اگر حرف «س» را مفتوح بخوانیم معنی مصراع میشود :

امیر میگوید : ناکا و گردون به سر آید (پایان برسد)

۵۶ - ناله می عاشق

دل ره گمیه که غم نخورد چاره نییه
ته غم خوردن روزی کناره نییه
کدوم شهره که عاشق ناره نییه
کدوم دله که تو خورده پاره نییه

❖

گویم به دل که غصه مخور، هیچ چاره نیست
دریای غمخزای ترا هم کنار نیست
آیا کدام شهر که عاشق بنا له نیست؟
گوئی کدام دل که خورد شیر پاره نیست؟

۵۷- گرهی کنت کترا مخفياً

كُنْتُ كَثْرًا مَخْفِيًا ۱) كُنْتُ كَثْرًا مَخْفِيًا ۱)

وَاجِبَ الْوَجُودِ عِلْمَ الْأَسْمَاءِ ۲)

خَيْرٌ شَدِيدِ ابِّ حَمَلِ صَبَاةٍ ۳)

أَرْزُونَ مَفْرُوشٍ دُرِّ كِرٍ وَبُهَامَةٍ

گره‌ی کنت کترا بشودم علم اسمای ذات معبودم

طنتم چهل صباح گشته خمیر مده ارزان که در پر سودم

یاد اودی

۱- مصراع اول شارت به حدیث قدسی، کنت کترا مخفياً فاجبت ان

أَعْرَفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِكَيْ أَعْرِفَ (نه خبر نماند بوم، است دانشم در شناختن بوم،

پر بوم بلا فریدم در لاباسند.

(۲) مصراع دوم شارت به آیه ۳۱ از سوره بقره است بقوله:

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ... (و خدا همه نامها را به آدم آموخت)

(۳) مصراع سوم شارت به حدیث قدسی: خَمْرٌ طَيِّبَةٌ آدَمَ بِيَدَيِ أَرْبَعِينَ

صَبَاحًا (به شربت آدم چهارده بار در دست خود شستم) «عوارف المعارف، حاشیه (ص)

العلوم جلد ۳ ص ۱۶۸» یا خَمْرٌ طَيِّبَةٌ آدَمَ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا (به شربت آدم چهارده بار

بیت (در سرشته شد) «مصرع العباد طبع نهم ص ۳۸»

چهارده بار در دست خود شستم در دستم در دستم در دستم در دستم

خاک چهل صباح شربت صبح پنجم بزبان لطف بلندتر از خاک جویندیم باغ، در دفتر پرورش

داوود، شاعر (بهار روزگار) باطن تفصیر بود بحث و تجربه و تخمین و فلاک گرفته است.

۵۱ - غزوه‌ی شیرین دوست

شیرین غزوه‌ی دوست سر کو خجیره
باوی همزبونی، رو برو خجیره
هرا بر جسم و دال حلقه‌ی مو خجیره
دچی غبرین پله بر و خجیره
بد و رقتی، زنجیر مو خجیره
با صفحه‌ی گل، مشک خود رو خجیره
سپین دقن ره خال هندو خجیره
مشکین خط و خال ره زنگ و جو خجیره

غزوه‌ی شیرین دوست، بر سر کوشش نکوست
همدمی، همصحبتی، روی بروش نکوست
پنج دو صد جسم و دال، حلقه‌ی مویش نکوست
هسته شود غبرین پله به رویش نکوست
خاله‌ی دورتر، سلسله مویش نکوست
مشک که خود رو بود، بر گل رویش نکوست
برنج سیمفام، خال چو مویش نکوست
خال و خط مشکفام، رگش و بویش نکوست

اسپان ۲، ۱۱، ۱۳۶۶

۵۹- کار عشق

بِه عَشِقِهِ كِه عَالَمِ رِه هَكِرِدِه آكَاه
بِه عَشِقِهِ كِه صَنْعُون رِه بَوِرِدِه اَز رَاه
بِه عَشِقِهِ كِه يُوْسِف رِه بَدَا تِه جَاه
بِه عَشِقِهِ كِه مَجْنُون رِه دِنِگُورِه بَرَاه

عشق تو این دهر را آگاه کرد
عشق تو صنعان بدراراه کرد
عشق تو یوسف بقرچاه کرد
عشق تو مجنون بیابان خواه کرد

۶۰- چهره بیان گل آتشین

بِه چِرِه بَجُو بِي كِلِ آتَشِينِه
مِنْ شُومِه تَشِ دِلِه اَكِرِدُونِم تَشِ اَمِينِه
دِهُونِ حَلَقِه يِ مِمْ وَلُو اَنْگِلِينِه
چَرِخِ فَلَكَ تِه خَرْمِنْ خُوشِه چِينِه

چهرهات ای کار من ، چون گل آتشین بود
خویش در آتش افکنم ، آتش اگر که این بود
حلقه‌ی میم آن دمان ، بست چو انگبین بود
چرخ فلک ز خرمن زلف تو خوشه چین بود

یادآوری

(۱) مصراع اول بکلیت تنه چیره مثال کل آتینه (چهره تو مانند کز آتینه است)

نیز آمده است .

(۲) در صفحه ۵۴۶ کز اسرار ما زنده ای جدم چپ تیز بودک نظر آتینه ترفیق لیدرک،

درینگونه شعر فایز بر کله نشسته است :

دیدار یار من چو گل آتشین بود

من میروم در آتش ، اگر آتش این بود

۱- جوینده ، یابنده است

تِه دَوْلَتِ خُورَاسَا ، اِسَا فَا بِنْدُ وِیَه

هَرَا رِگُو دَر زَا سَا ، تِه دَر بِنْدُ وِیَه

تَحْتِ کَا مِرُ وِی بِتُو یَا بِنْدُ وِیَه

تِه دِشْمَنِ اَسِرِ عِنَه ، نَا زِنْدُ وِیَه

فَرَسِ کِه تِنَه زِی رُو نَ مَازِنْدُ وِیَه

هَمَا وِرْدِ تِنَه رُسْتِمِه نَا ، زِنْدُ وِیَه

صَد حَاتِمِ تِه خُوانِ کَر مَشْرَمِنْدُ وِیَه

مَر دِی بَکِنِ کِه جُوینْدِه ، یَا بِنْدُ وِیَه

هزار مرد چو گودرز، در گهت بنده ست ،
سریر کا مروائیت تا که پاینده ست ،
بغم اسیر بود دشمن تو تا زنده ست ،
بزیر ران تو تا مرگی که تا زنده ست ،
تتمش است ترا همسر د. تا، زنده ست ،
بسی چو حاتم طائی، بخوانت شهرمنده ست ،
کرم نهای که جوینده نیز یابنده ست .

تیرم ۲۶، ۶، ۱۳۶۵

اکنون که بود دولت تو تا بنده ،
گودرز و شت ، هزار باشد بنده ،
اوزنگ مراد تو بود پاینده ،
خصمت به غم است تا که باشد زنده ،
مرکب که بود برای تو تا زنده ،
همرم تورپستم ، چو بسا ندزنده ،
صد حاتم طی بخوان تو شرمند ،
مردی نبی که ، یابدی جوینده .

در قالب دیگر

کنونکه دولت تو ، همچو مهر یابنده ست ،

۶۲- قمر بدل در بعد مکان

بلیل بگل دور و گل به بلیل و ویره
بلیل مثل من گل ته و رضا حب نوره
و عابرسن دوست کلاله موره
دل با تو نزدیکه چیره از تو دوره

بسیل بفرق گل و گل زود دور است
بسیل جوین و گل چو تو صاحب نورا است
از من به کلاله مورا سید سلام ؛
دل پیش تو، گر چه همزه می من دور است

۶۳- شاه زنگبار

امیر کینه طرار، طره می خم چیه ؟
اون گنج و دیگر مارا اردو چیه ؟
اون کین اندازون خما خم چیه ؟
یا حاجتک سوارون دست قبحه ؟
غم چیه، گرد عالم لیا له چیه ؟
شاه زنگبار زرافه، خط غم چیه ؟
آهو و ره بالاله کینه رنج چیه ؟
خون مردمک دارنه وحش غم چیه ؟
زولیده کاکل ارقم ارقم چیه ؟

چشم پله بوردی، زلف خمچه؟
 زلفون دله سلسله ی زخمچه؟
 گل ورق زه حوصله ی نمچه؟
 سوسمه زخیر زلف، اما خمچه؟
 با من شفقت داشتی، اسا کمچه؟
 پوسنی دوست! قه دیدی نمچه؟
 من بمرده روز، داشتن ماتمچه؟

❖

آن طروی طارحم اندر خمچیت؟
 آن گنج و دگر مار چو اردوم خمچیت؟

آن چیج و خم کند اندازان خمچیت؟
 یادرید راکبان چابک خمچیت؟
 پرشته بر اطراف جهان این غم خمچیت؟
 زلف است شه زنگی و خط غم خمچیت؟
 آه بیره از لاله نماید رم خمچیت؟
 خون مردم دیده را، بدیده غم خمچیت؟
 ژولیدگی کاکل چون ارتم خمچیت؟
 دیده به نعل برده، زلفت خم خمچیت؟
 بر برگ گلت، حوصله ی این نم خمچیت؟
 مان بسلسله را میان زلفت رم خمچیت؟

II

z

۶۴ - علت آفرینش ؟

نَدُوْمَه كِه اَيْن فَا لِبِ بِيَا تِن چِه ؟
بِيَا تِن فَا لِبِ ، اَلِي بَه لُو تِن چِه ؟
سُو رُو دِن بَه پِش و دَرُو اَتِن چِه ؟
زَمِيْن بَرُو تِن و خَا ك بِيَا تِن چِه ؟

تغییر یافته به شکل زیر

اَمِرْ كِنَه اَيْن فَا لِبِ رَه بِيَا تِن چِه ؟
بِيَا تِن بَكَار و بَه لُو تِن چِه ؟
دَرِيْد سِرَه ، مِرَه نُو اَتِن چِه ؟
اَوَّل نُو اَتِن ، اَخِر كَرُو سَا تِن چِه ؟

من سلسله موشیدم ، اما حسم حسیت ؟
با من شفقت داشتی ، ای یک کم حسیت ؟
پریش نکنی دوست ! به حسیت نم حسیت ؟
اندر پس مردم ، غم ، غم ، ماتم حسیت ؟
تهران ۲۶، ۶، ۱۳۶۵

یادآوری

«، قیچی (ترکی) : تازیانه ، شلاق . قچی باز بند و خا راهبان کنم +
با عاقلانم نخم به بر تازیانه کنم . از سفر (فرزنگ) (تدرج)»

یاد آوسری

(۱) چهار تیر فوق تغییرات مختلف غنیمت، تنها آنست که بدست می رسد، اینم و غیر متعذر کرده ام، پنجمین غنیمت
گلی آنست که باغی بر گله اندام .

(۲) فواتن واژه است که معترضه دارد :

الف : اگر به سر و اثر استعمال در بنام تیر باشد، فواتن و هنواتن نیز گنات زدن ،
تنبیه کردن ، سیاست کردن ، دشنام دادن و ...

ب : اما اگر واژه مذکور ما خود از فارسی « فواختن » به حساب آید یعنی زدن شکر کف ،
مورد لطف قرار دادن ، تفقد و ملافت کف ، دجوت کف ، در زبان معین خنیم است :

(۱) دست کشیدن به سر و روی بلا و جوت (۲) فلاش کف ، تفقد کف ، ملافت کف ، دجوت کف ،

دجوت کف ، بملک رسانیدن ، الت سوتقیر بصله آوردن ، س زدن (۵) آفلا خلدن ،

سرفه (۶) بزین کف . (نسخه شماره ۱۰۰ در شهر شیراز است)
(۱۴۴)

بارسم تفسیر و تکریر :

مَدُّوْمَهُ مَنِیْ قَالِبِ بَسَاتِنِ حِیِّ لَبِیْ ؟

بَسَاتِنِ بَجَائِیْ یَهْ ، بَهْلُوْتِنِ حِیِّ لَبِیْ ؟

پَشِیْ بَسَا زِدِنُ وَ بِنِوَاتِنِ حِیِّ لَبِیْ ؟

زَمِیْنِ بَرُوْمِنُ وَ حَاكُ بَاتِنِ حِیِّ لَبِیْ ؟

I

این قالب من ساختن از بهره بود ؟

گر ساخت بجای ، شاکستن بهره بود ؟

نزدیک نمودن و نواختن بهره بود ؟

افکندن و خاک ساختن بهره بود ؟

شیراز ۲۶، ۶، ۱۳۶۵
(۱۴۳)

۶۵ - گل سرخ در چادر

امروز سر راه بدیده یک دزدونه
کینه کپل پشت دشنه ، شونه
اونجه که منه عقل و منه گمونه
سرخه کله که چادر دپیه ، شونه

براه خوشتن در دانه ای دیدم سحر گمان
کنند افانده برشت کپل میرفت آن جانان
چنانکه میدید عقل و گمان من گواهی : او ،
گل سرخ است و در چادر نموده خویش را پنهان

تهران ۱۳۶۵، ۷، ۹
(۱۴۵)

۶۶ - لب شیر خواره

ایجان که تیره ما زد و سینه گفواره
ایجان که تنه چش بدیده دنیا ره
ایجان که تنه لب بیه شیر خواره
ایجان تا اما کشیده ته جفواره

چو مادر نهادت به مهد اندرون
گشودی چو دیده به دنیای دون
لبت شیر خواره چو شد جان من
جفایت کشم ز آن زمان تا کنون

تهران ۱۳۶۵، ۷، ۹
(۱۴۶)

۶۲- مدعای من

سُورَةُ شِشِيِّ ، ذَلْفُ كِنِهٍ كِنِهٍ كِنِهٍ
سِرْحَهُ كُلُّ بَوَارِسَةٍ مِوْنِ سِنِهٍ
تُوْمَهُ سُورَةُ دَارِيٍّ وَمِنْ تَهْ مَهِنِهٍ
سُرُوْدِ بَحْمٍ ، مِهْ مِدْعَا هَمِيْنِهٍ

شته ای سر، زلفهایت روشن و زرخشان بود
چون گل سوری، میان سینه گل افشان بود
من ز زبچان تو، تو سرور عنای منی
آ، بچیم بر منت، چون مدعایم آن بود

تبرستان ۱۳۶۵/۱۰ (۱۴۷)

۶۱- درد عاشق را که میداند؛

تَبْرِيْكَ بَدِ مِهْ كِهْ وِلْشَهْ نَشْتَهْ مِهْ
بَوْتِيَهْ تَبْرِيْكَ؟ تَهْ مِدْعَا حَهْ حِيَهْ؟
مِهْ دِيْمِ سِرْحَهْ ، مِهْ كَرْدِنِ هَلِيْ تِي تَهْ
هَر كِسْ عَاشِقِ بُو، دُو دِنَا مِهْ دَرُو حَهْ

دیدم من تدرومی زار و خسته درون بیشه ای تنها نشسته
بدو گفتم: چه باشد دعایت بگفت: نیک بنگر با درایت
که رویم سرخ و گردن بهت الوان چنان اشکوفه می هضم بهاران،
که روید بر درخت گوجه بسیار همان آلوچه می پر بر و پر بار

(۱۴۸)

۶۹- عاشقی را زرباید ...

بِالِ رَهْ تُوِنِدَه ، طاقِتِ تُوِنِدَا رِمَه
مِنْ طاقِتِ تَه چِشْمِ سِیُوِنِدَا رِمَه
تُو زِلْفِ رَه گَلُو شُو رِنِی ، مِنْ تُوِنِدَا رِمَه
عاشقی رَه زَرُوِنَه ، مِنْ کُوِنِدَا رِمَه

‡

بال را تاب مده ، طاقت آن تاب ندارم
طاقت چشم سیاهت من قیاب ندارم
زلف شوئی به گلاب ایمنه و من آب ندارم
عاشقی زر طلبد ، مسکه زر تاب ندارم

هر آن عاشق بود و اندیب حسیت ،
فغان و دردمن ارگیت ، ارچسیت

تهران ۹، ۷، ۱۳۶۵

www.tabarestan.info
تبرستان

۷- غبار ماه

أَمْرُ كِنَهْ كَهْ مَاهُ رَهْ غُبَارِ بَيْتِهْ
فِرْنِگِي رَاهْ شَاهْ زَكْبَا رُبَيْتِهْ
هَدُو سِيْمُو قَافِلَهْ بَا رُبَيْتِهْ
وَحُلْ قَهْرِسِرْ، حُوشْ قِرَا رُبَيْتِهْ

گفت بگرفت بر رخ ماه غبار
زنگی به فرنگ نیک گرفت قرار
بهند آمد، گرفت از قافله بار
بگرفت زحل روی قمر نیک قرار

تبرستان ۱۳۶۵، ۷، ۹

۲۱- گیلا

أَنْدِي (أَنَّهُ) دَارَهُ وَاشْ هِدَامَهْ شَهْ كِلَارَهْ
دَارِ حِلْ وَحُو بُوْرِدَهْ مَهْ قِبَارَهْ
أَسَا بُوْرِدَهْ شِرْ دَكِفَهْ مَهْ پِلَارَهْ
خِرِ سِيْمُو، وَرَكْ بَرُوْتَهْ كِلَارَهْ

چه زحمتها کشیدم روز و شبها
ز شاخ و چوب آن دار و درختان
رسید آنکه که گیلایم و پدشیر
خبر آمد که گرگ صید دیده
که داره^(۱) و اش چیدم بهر گیلا^(۲)
قب و البسه کردید خلعان
کران سنا ز م عدلی و خورم سیر
رسید و سخت گیلایت دیده

تبرستان ۱۳۶۵، ۷، ۹